

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 1CoCsp/10/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8119219097
Dátum vydania rozhodnutia: 21. 09. 2021
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jozef Angelovič
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2021:8119219097.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Angeloviča a sudcov JUDr. Mareka Kohúta a JUDr. Michala Boroňa v sporovej veci žalobkyne: J. Š., Y.. XX.X.XXXX, E. A. I. XXXX/XX, XXX XX I., zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom so sídlom vo Svidníku, Sovietskych hrdinov 163/66, IČO: 31954448, proti žalovanému: 365.bank, a.s., IČO: 31340890, so sídlom Dvořákovo nábrežie 4, 811 02 Bratislava-Staré Mesto, zastúpenému: Advokátska kancelária RELEVANS s.r.o., IČO: 47 232 471, Dvořákovo nábrežie 8A, 811 02 Bratislava, o vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 501,98 eur s prísl. a určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov č.k. 32Csp/267/2019-114 z 18.3.2021 v spojení s opravným uznesením 32Csp/267/2019-152 z 20.4.2021, takto

rozhodol:

Zrušuje rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby o bezdôvodné obohatenie a v súvisiacom výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia vracia vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala uloženia povinnosti žalovanému zaplatiť jej 501,98 eur s prísl. titulom bezdôvodného obohatenia. Určil, že žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v rozsahu 100 % do 3 dní od právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške týchto trov. Určil, že zmluvná podmienka uvedená v zmluve o úvere Dostupná pôžička č. XXXXXXXXXXXX zo 7.1.2011 nachádzajúca sa v časti 2. Zmluva o úvere, bod 5 v znení: Zmluvné strany sa dohodli, že akékoľvek spory, ktoré vzniknú z tejto zmluvy, vrátane sporov o jej vznik, platnosť a výklad budú rozhodované v súlade s rozhodcovskou doložkou uvedenou v čl. 10, II. časti Všeobecných obchodných podmienok“ je pre svoju neprijateľnosť neplatná. V tejto časti zaviazal žalovaného zaplatiť žalobkyňi v náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Vychádzal zo zistenia, že dňa 16.11.2010 medzi žalobkyňou ako dlžníčkou a žalovaným ako veriteľom došlo k uzavretiu zmluvy o spotrebiteľskom úvere - dostupná pôžička. Z výpisu z účtu vyplýva, že žalobca poslednú splátku vykonal dňa 23.1.2013 a celkovo zaplatil sumu 1.501,98 eur (úver bol poskytnutý vo výške 1.000,- eur).

3. Vedomosť žalobkyne o tom, že plnenie jej nepatrí alebo jej bolo poskytnuté omylom sa neprezumuje a úmysel získať bezdôvodné obohatenie nemožno založiť iba na postavení podnikateľa si okresný súd nevie predstaviť iné rozhodnutie ako rozhodnutie o tom, že objektívna premlčacia lehota na podanie žaloby uplynula. Žalobkyňa súdu nepredložila žiadne rozhodnutie a ani súdu nie je známe rozhodnutie, ktoré by žalovaný ku dňu 15.12.2015 mal k dispozícii a ktoré by mu prípadne vytýkalo nedostatok náležitostí typovej zmluvy uzavretej aj v prejednávanej veci.

4. Prezumpcia čo len nepriameho úmyslu dodávateľa nevyplýva zo žiadneho právneho predpisu a nie je stanovená ako domnienka. Úmysel dodávateľa tak musí byť predmetom dokazovania a žiadny právny predpis neprikazuje hodnotiť tvrdené nedostatky zmluvy vytvorenej dodávateľom ako úmysel.

5. Námieta žalobkyne, že spotrebiteľ by asi sotva platil, ak by mal vedomosť, že platiť nemá (tu okresný súd len dodáva, že neznalosť platenia poškodeným subjektom je zväčša vždy súčasťou vzťahu z bezdôvodného obohatenia) je nedostatočná. Žalobkyňa bez ďalšieho tvrdí, že dodávateľ vždy vie, že prijíma na čo nemá nárok a vylučuje u neho možnosť, že nevie, že prijíma čo mu nepatrí. Žalobkyňa bez akéhokoľvek relevantného dôkazu vylučuje, že v prípade, ak by nedostatky zmluvy vedúce k bezúročnosti existovali, presvedčenie o bezchybnosti zmluvy mohlo existovať u oboch strán sporu. Žalobkyňa rovnako uvádza, že neznalosť právnych predpisov nemôže byť v neprospech spotrebiteľa, ale rovnaká neznalosť musí byť vždy v neprospech dodávateľa a dokonca vedie k jeho úmyslu. Okresný súd v Prešove k tomu dodáva, že domnienka znalosti právnych predpisov podľa § 2 ods.1 zákona č. 1/1993 Zb. o Zbierke zákonov (účinný v čase vzniku zmluvy) medzi fyzickými a právnickými osobami nerozlišuje a nerozlišuje ani medzi spotrebiteľom a dodávateľom.

6. Súd žalobu zamieta pre uplynutie ako subjektívnej tak aj objektívnej premlčacej doby 3 roky, nesúhlasiac s argumentáciou žalobkyne o úmysle žalovaného bez ďalšieho vyplývajúcim iba z jeho postavenia podnikateľa a potrebou aplikácie 10 - ročnej objektívnej premlčacej doby. Úver bol vo výške prevyšujúcej poskytnutú istinu zaplatený dňa 15.12.2012, objektívna premlčacia doba tak začala plynúť dňa 15.12.2012 a uplynula dňa 15.12.2015. Žaloba podaná dňa 05.12.2019 tak bola podaná po jej uplynutí. Pri riešení otázky objektívnej premlčacej doby okresný súd postupoval podľa nasledujúcich rozhodnutí najvyšších súdnych autorít:

7. KS v Žiline - 11Co/471/2014 - Odvolací súd je toho názoru, že k vzniku bezdôvodného obohatenia došlo najskôr dňom zaplatenia poslednej splátky (22.12.2008) navrhovateľa voči odporcovi a k tomuto dňu sa viaže začiatok plynutia premlčacej doby práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia. Oprávnený sa totiž dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia v okamihu, kedy preukázateľne získal informáciu o tých skutkových okolnostiach, na základe ktorých si môže urobiť dostatočný úsudok o tom, ktorá určitá (konkrétna) osoba je zodpovedná za vznik bezdôvodného obohatenia. Nemusí však ísť o nespochybniteľnú istotu o takomto zodpovedajúcom subjekte. Preto pokiaľ aj navrhovateľ získal informáciu o skutkových okolnostiach týkajúcich sa odporcu, ako za bezdôvodné obohatenie zodpovedajúceho subjektu po doručení rozsudku odvolacieho súdu v inej veci, tak nemožno konštatovať, že zo strany odporcu išlo o vznik bezdôvodného obohatenia úmyselným konaním, v ktorom prípade platí 10-ročná premlčacia doba.

8. NS SR sp. zn. 5 Cdo/291/2015 (rozhodnutie o dovolaní voči rozsudku KS v Žiline sp. zn. 11Co/471/2014) - V konaní neboli zistené ani predložené také rozhodnutia súdov či záväzné judikáty, v ktorých by už sporná otázka regresu z titulu vyplatených dávok nemocenského voči zamestnávateľovi bola riešená a z ktorých by tak vyplývala nezákonnosť postupu žalovanej voči žalobcovi v čase vzniku bezdôvodného obohatenia a ktoré by dokazovali, že žalovaná mala vedomosť o nesprávnosti svojho postupu a o tom, že nemá zákonný podklad na vymáhanie regresných nárokov na dávkach nemocenského voči žalobcovi. Záver tohto súdu, že právo Sociálnej poisťovne na náhradu vyplatených plnení voči zamestnávateľovi nie je možné bez ďalšieho vyvodiť z ustanovenia § 238 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. z dôvodu porušenia predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, nevyklučuje, že takýmto zavineným protiprávnym konaním zamestnávateľa v zmysle citovaného ustanovenia bude práve zavinené porušenie bezpečnostných predpisov v príčinnej súvislosti s vyplatením dávok. Keďže v konaní nebol preukázaný ani priamy ani nepriamy úmysel žalovanej získať bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcu, nevznikol ani dôvod pre aplikáciu 10-ročnej objektívnej premlčacej doby. Z týchto dôvodov bol správny záver odvolacieho súdu, že právo žalobcu je premlčané, pretože 3-ročná objektívna premlčacia doba začala plynúť dňa 22. decembra 2008 (uhradením poslednej finančnej čiastky žalobcu v prospech žalovanej) a uplynula dňa 22. decembra 2011, t.j. pred podaním žaloby na súd dňa 8. februára 2013.

9. ÚS SR - III. ÚS 448/2017 (rozhodujúci o sťažnosti voči vyššie uvedeným rozhodnutia KS v ZA a NS SR) - Aplikujúc uvedené na prípad sťažovateľa zhrnul, že „žalobca v konaní netvrdil ani nepreukázal (a ani odvolací súd nezistil) žiadne také skutkové okolnosti, ktoré by viedli k záveru, že žalovaná pri vymáhaní regresného nároku podľa zákona č. 461/2003 Z. z. postupovala s úmyslom získať od žalobcu plnenie, na ktoré nemá nárok a ani také okolnosti, ktoré by preukazovali vedomosť žalovanej (resp. jej zamestnanca) o tom, že koná v rozpore so zákonom a neoprávnene vymáha regresný nárok. Skutočnosť, že žalovaná aktívne vymáhala peňažné plnenie od žalobcu nepreukazuje jej vedomosť o

tom, že na plnenie, ktoré vymáhala nemala nárok a získavala ho bez právneho dôvodu, ani jej úmysel obohatiť sa týmto spôsobom na úkor žalobcu. Povinnosť žalovanej postupovať aktívne a vymáhať škodu od tretích osôb, ktorá vznikla výplatou dávok v dôsledku ich zavineného protiprávneho konania, jej ako verejnoprávnej inštitúcii poverenej plnením úloh v zmysle zákona č. 461/2003 Z.z. vyplýva priamo zo zákona.“ K tomu ústavný súd dodáva, že vedomosť žalovanej o tom, že plnenie jej nepatrí alebo jej bolo poskytnuté omylom, sa neprezumuje. Sťažovateľ, ktorý sa domáha vrátenia plnenia, musí preukázať, že žalovaná vedela alebo z okolností musela predpokladať, že jej vyplatená suma nepatrí, čo sa v danom prípade nepreukázalo. Citujúc z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia „žalovaná počas celého konania zastávala názor, že postupovala v súlade s § 238 zákona a uviedla aj argumenty na podporu svojich tvrdení, pričom neuviedla, že by svoj postup v obdobných prípadoch ako u žalobcu akokoľvek menila. V konaní neboli zistené ani predložené také rozhodnutia súdov či záväzné judikáty, v ktorých by už sporná otázka regresu z titulu vyplatených dávok nemocenského voči zamestnávateľovi bola riešená a z ktorých by tak vyplývala nezákonnosť postupu žalovanej voči žalobcovi ... a ktoré by dokazovali, že žalovaná mala vedomosť o nesprávnom svojom postupe a o tom, že nemá zákonný podklad na vymáhanie regresných nárokov na dávkach nemocenského voči žalobcovi. ... Keďže v konaní nebol preukázaný ani priamy ani nepriamy úmysel žalovanej získať bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcu, nevznikol ani dôvod pre aplikáciu 10-ročnej objektívnej premlčacej doby. Z týchto dôvodov bol správny záver odvolacieho súdu, že právo žalobcu je premlčané, pretože 3-ročná objektívna premlčacia doba začala plynúť dňa 22. decembra 2008 (uhradením poslednej finančnej čiastky žalobcu v prospech žalovanej) a uplynula dňa 22. decembra 2011, t.j. pred podaním žaloby na súd dňa 8. februára 2013.“.

10. Vo vyššie uvedenej línii pokračuje NS SR aj v rozhodnutí sp.zn. 1Cdo/238/2017 (ktorým zrušil rozhodnutie KS v PO) - 18. V prejednávanej veci odvolací súd posúdil bezdôvodné obohatenie žalovaného ako úmyselné, pričom konštatoval nepriamy úmysel žalovaného získať majetkový prospech bez právneho dôvodu na úkor žalobkyne. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu možno vyvodiť, že uvedený nepriamy úmysel žalovaného je daný určitými faktormi a okolnosťami, ktoré spočívajú v profesionálnosti a odbornosti žalovaného, v dlhoročnom pôsobení žalovaného na finančnom trhu v oblasti poskytovania úverov a pôžičiek, v úmysle žalovaného dosiahnuť zisk dojednaním nekorektných úrokov a odplaty a taktiež v množstve súdnych sporov nebankových subjektov so spotrebiteľmi.

11. Tu dovolací súd konštatuje, že samotné všeobecné skutočnosti (fakty) o profesionálnom podnikateľskom postavení nebankových subjektov v oblasti poskytovania úverov a doterajšia súdna prax týkajúca sa ochrany spotrebiteľov v obdobných prípadoch samé o sebe nemôžu bez ďalšieho zakladať nepriamy úmysel nebankového subjektu (veriteľa).

12. Dovolací súd preto konštatuje, že právny záver odvolacieho súdu ohľadne toho, že samotný fakt, že nebankový subjekt poskytujúci úver spotrebiteľovi je v postavení profesionálneho podnikateľa vo všeobecnosti bez ďalšieho nemôže zakladať úmysel tohto nebankového subjektu bezdôvodne sa obohatiť na úkor spotrebiteľa. Z uvedeného vyplýva, že právne posúdenie objektívnej premlčacej lehoty súdmi nižších inštancií bolo nesprávne.

13. Väčšina senátov KS v Prešove uvádza, že sa nestotožňuje s rozhodnutím NS SR sp. zn. 1Cdo/238/2017, ktorým bola odmietnutá prax KS v Prešove o prezumpcii úmyselného zavinenia dodávateľa iba z dôvodu jeho postavenia podnikateľa a to z dôvodu, že žalovaný je osobou podnikajúcou na finančnom trhu, ktorá má ovládať právne predpisy.

14. Krajským súdom uvedená argumentácia bola NS SR odmietnutá, a teda odklon od rozhodnutia NS SR nebol odôvodnený spôsobom vyžadovaným zákonom.

15. Nie je zrejmé, prečo u krajského súdu majú väčšiu relevanciu pripomienky EK vo veci sp. zn. C - 485/19 (na ktoré sa KS v PO zvykne odvolávať a ktoré okresný súd ani k dispozícii nemá a ktoré nemajú nič spoločné s judikatúrnou praxou SR) ako rozhodnutia NS SR. Naviac, pripomienky sa týkajú bezdôvodného obohatenia vzniknutého na základe plnenia spotrebiteľa z nekalej zmluvnej podmienky, čo neplatí v prejednávanej veci, kde bezdôvodné obohatenie malo vzniknúť ako následok bezúročnosti úveru pre nedostatok zákonných náležitostí zmluvy.

16. Medzičasom NS SR v obdobnej veci totožného žalovaného vydal uznesenie 4Cdo/219/2019, kde opätovne prax KS v Prešove týkajúcu sa prezumpcie úmyslu žalovaného iba z dôvodu jeho postavenia podnikateľa odmietol ako nesprávnu. NS SR uviedol - Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu možno vyvodiť, že uvedený nepriamy úmysel žalovanej je daný určitými faktormi a okolnosťami, ktoré spočívajú v profesionálnosti a odbornosti žalovanej. Dovolací súd však vzhľadom na vyššie uvedené závery konštatuje, že uvedený právny názor odvolacieho súdu o úmyselnom bezdôvodnom obohatení žalovanej, ktorému zodpovedá 10-ročná objektívna premlčacia doba, nie je správny. Predmetnou otázkou sa už dovolací súd zaoberal v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/238/2017. Toto rozhodnutie treba považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

17. Vzhľadom na vyššie uvedené s prihliadnutím na citované rozhodnutia NS SR a ÚS SR o tom, že vedomosť žalovaného o tom, že plnenie mu nepatrí alebo mu bolo poskytnuté omylom sa neprezumuje a úmysel získať bezdôvodné obohatenie nemožno založiť iba na postavení podnikateľa si okresný súd nevie predstaviť iné rozhodnutie ako rozhodnutie o tom, že objektívna premlčacia lehota na podanie žaloby uplynula. Žalobca súd nepredložil žiadne rozhodnutie a ani súdu nie je známe rozhodnutie, ktoré by žalovaný ku dňu 15.12.2015 mal k dispozícii a ktoré by mu prípadne vytykalo nedostatok náležitostí typovej zmluvy uzavretej aj v prejednávanej veci.

18. Prezumpcia čo len nepriameho úmyslu dodávateľa nevyplýva zo žiadneho právneho predpisu a nie je stanovená ako domnienka. Úmysel dodávateľa tak musí byť predmetom dokazovania a žiadny právny predpis neprikazuje hodnotiť tvrdené nedostatky zmluvy vytvorenej dodávateľom ako úmysel.

19. Námieta žalobcu, že spotrebiteľ by asi sotva platil, ak by mal vedomosť, že platiť nemá (tu okresný súd len dodáva, že neznalosť platenia poškodeným subjektom je zväčša vždy súčasťou vzťahu z bezdôvodného obohatenia) je nedostatočná. Žalobca bez ďalšieho tvrdí, že dodávateľ vždy vie, že prijíma na čo nemá nárok a vylučuje u neho možnosť, že nevie, že prijíma čo mu nepatrí. Žalobca bez akéhokoľvek relevantného dôkazu vylučuje, že v prípade, ak by nedostatky zmluvy vedúce k bezúročnosti existovali, presvedčenie o bezchybnosti zmluvy mohlo existovať u oboch strán sporu. Žalobca rovnako uvádza, že neznalosť právnych predpisov nemôže byť v neprospech spotrebiteľa ale rovnaká neznalosť musí byť vždy v neprospech dodávateľa a dokonca vedie k jeho úmyslu. OS v Prešove k tomu dodáva, že domnienka znalosti právnych predpisov podľa § 2 ods. 1 zákona č. 1/1993 Zb. o Zbierke zákonov (účinný v čase vzniku zmluvy) medzi fyzickými a právnickými osobami nerozlišuje a nerozlišuje ani medzi spotrebiteľom a dodávateľom.

20. Pokiaľ ide o zavinenie v občianskom práve, analogicky sa vychádza z práva trestného. Trestný čin je spáchaný úmyselne, ak páchatel chcel spôsobom uvedeným v tomto zákone porušiť alebo ohroziť záujem chránený týmto zákonom, alebo vedel, že svojím konaním môže také porušenie alebo ohrozenie spôsobiť, a pre prípad, že ho spôsobil, bol s tým uzročený.

21. Trestný čin je spáchaný z nedbanlivosti, ak páchatel vedel, že môže spôsobom uvedeným v tomto zákone porušiť alebo ohroziť záujem chránený týmto zákonom, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že také porušenie alebo ohrozenie nespôsobí, alebo nevedel, že svojím konaním môže také porušenie alebo ohrozenie spôsobiť, hoci o tom vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mal a mohol.

22. Žalobkyňa tvrdí, že žalovaný aj keď priamo nechcel, tak minimálne vedel, že svojím konaním spočívajúcim v tvrdených nedostatkoch zmluvy môže získať bezdôvodné obohatenie a pre prípad, že ho spôsobil, bol s tým uzročený (to znamená, že žalovaný napriek vedomosti o tom, že nedostatky zmluvy povedú k jeho sankcionovaniu formou straty úrokov, takýto stav vyvolal). S takýmto záverom bez jeho preukázania dôkazmi okresný súd nesúhlasí.

23. Tu sa patrí pripomenúť, že donedávna niektorými súdmi uplatňovaný postup bezúročnosti úveru z dôvodu nedostatku rozpisu splátok sa ukázal nesprávny, čo konštatoval ako NS SR tak aj SdEÚ, hoci tu bola snaha presvedčiť ich, že nesprávna prax súdov je nad zákonom a smernicou. NS SR v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/183/2020 zo dňa 24.02.2021 odmietol ďalšiu nesprávnu súdnu prax v prospech spotrebiteľa, keď uviedol:

24. Dovolací súd, na rozdiel od súdov nižších inštancií, zastáva názor, že zo znenia § 9 ods. 2 písm. j/ zákona č. 129/2010 Z. z. nevyplýva povinnosť veriteľa uviesť v zmluve konkrétny matematický výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov, pričom zákon nepožaduje ani predpoklady pre výpočet RPMN špeciálne v zmluve označovať ako predpoklady pre výpočet RPMN. Takúto požiadavku pritom nie je možné vyvodiť gramatickým (jazykovým) ani teleologickým (účelovým) výkladom daného zákonného ustanovenia.

25. V posudzovanom prípade zákon o spotrebiteľských úveroch výslovne neuvádza uviesť v zmluve i matematický výpočet výšky ročnej percentuálnej miery nákladov, ako to vyplýva z dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu. Pokiaľ by takúto požiadavku mal zákonodarca v úmysle, nič mu nebránilo uviesť ju v danej právnej norme. Zákonodarca pritom formulačne jednoznačne požaduje, aby boli v zmluve uvedené len predpoklady použité na výpočet tejto ročnej percentuálnej miery nákladov, pričom pod predpokladmi nie je možné rozumieť uvedenie vzorca výpočtu, ktorý (vzorec) je len jeden, navyše spotrebiteľovi prístupný priamo v zákone, v jeho prílohe č. 2. Pokiaľ odvolací súd považuje za predpoklad na výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov i vzorec na jej výpočet, s týmto sa dovolací súd nestotožňuje.

26. Z uvedených dôvodov potom záver súdov nižších inštancií, že predmetná zmluva v rozpore s § 9 ods. 2 písm. j/ zákona o spotrebiteľských úveroch neobsahuje zákonnú náležitosť, a to všetky predpoklady použité pre výpočet RPMN, čo má za následok bezúročnosť a bezpoplatkovosť predmetného úveru v zmysle § 11 ods. 1 písm. a/ zákona o spotrebiteľských úveroch, nie je správny.

27. Aj o iných tvrdených nedostatkoch zmlúv o spotrebiteľských úveroch (trvanie zmluvy, konečná splatnosť a pod.) rozhodujú ako okresné tak aj krajské sudy rozdielne ale z tvrdení žalobcu v tejto veci sa javí, že to má byť práve dodávateľ, ktorý jediný vie vždy výklad správny.

28. Už len na záver tejto časti odôvodnenia poukazuje okresný súd na to, že Ústavný súd SR v plenárnom náleze sp. zn. PL. ÚS 11/2016 okrem iného uviedol:

29. „Termín ochrana spotrebiteľa sa vo svojom štandardnom význame v zásade vzťahuje na nekalé podmienky. Z pohľadu nekalých podmienok úpravu premlčania nenanútil spotrebiteľovi dodávateľ, tá vyplýva zo zákona, takže nie je jasné, aká je legitímácia ochrany spotrebiteľa pred veriteľom, keď on za konštrukciu premlčania nemôže. Dôvody uvádzané zákonodarcom a vládou na podporu § 5b zákona o ochrane spotrebiteľa nekorešponujú s jeho obsahom (problém nevzdelaného spotrebiteľa nie je nijako špecificky spotrebiteľský, rovnako nevzdelaný môže byť účastník v bežnom občianskoprávnom spore) a otázka vzdelaného/nevzdelaného spotrebiteľa je otázkou právnej pomoci v konaní, ktorú možno riešiť cez bezplatnú právnu pomoc, možnosť zastupovania spotrebiteľov združeniami (čo inak existuje aj dnes v Civilnom sporovom poriadku), a nie cez hmotnoprávnu úpravu v procesnoprávnom kabáte.

30. Spotrebiteľské právo je zaiste súčasťou vytvárania spoločenskej kohézie, ale aktuálna právna úprava svojou zjednodušujúcou priamočiarosťou vykazuje asymetriu, pretože všetkých dodávateľov (veriteľov) stavia akoby na stranu tých „zlých“ a spotrebiteľov na stranu tých „ubližených“. Podľa poznatkov zo súdnej praxe však právna úprava svojim nastavením spôsobuje aj to, že často najneaktívnejším dlžníkom - spotrebiteľom poskytne pomoc, zatiaľ čo tí zodpovednejší sa často na pojednávanie dostavia (alebo už vo vyjadrení k žalobe) a dlh uznajú, čo podľa procesného práva vedie automaticky k vyhovneniu žalobe rozsudkom pre uznanie.

31. Vo vzťahu princípu rovnosti pred zákonom, resp. princípu rovnosti v civilnom procese sa niekedy princíp ochrany slabšej strany mylne interpretuje ako zvýhodňovanie slabšej sporovej strany na úkor „silnejšej sporovej strany“. Takéto vnímanie princípu ochrany slabšej sporovej strany v právnych vzťahoch by však nebolo zrejme ústavnokonformné. Naopak, obsahom princípu ochrany slabšej strany v procesných vzťahoch je akési „dorovnanie“ procesného postavenia tejto slabšej strany tak, aby bola zabezpečená spomínaná funkčná procesná rovnosť a pomyselná rovnaká štartovacia čiara pre obe sporové strany. Podstatou ochrany slabšej strany v procesnoprávnych vzťahoch je tak dorovnanie procesného postavenia tejto slabšej strany na tú úroveň, ktorá funkčne koreluje s procesným postavením protistrany („silnejšej“ procesnej strany). Princíp ochrany slabšej procesnej strany teda znamená, že slabší subjekt sa má „chrániť“ len do tej miery, kým sa nedosiahne spomínaná funkčná procesná rovnosť; rozhodne by nebolo správne interpretovať princíp ochrany slabšej strany v tom zmysle, že sa

má zabezpečiť akési nadradené postavenie slabšej strany vo vzťahu k protistrane (porov. ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 44 a nasl.).

32. Sociálne problémy (veľa dlžníkov) nemožno riešiť len cez spotrebiteľské právo hmotnoprávnym a procesnoprávnym zvýhodnením (porov. bod 46). Na to slúžia iné ciele prostriedky, ako napríklad správne nastavené konkurzy, exekúcie či osobné bankroty, ktoré boli ostatnými novelami spriechodnené. Opačný postup môže súvisieť s nezodpovedným správaním, tzv. morálnym hazardom. Úprava taktiež posúva sudcu do neprirodzenej role vyhľadávača dôkazov v prospech jednej strany.

33. K tomu možno uviesť, že aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné inštitúty s tým, že táto ochrana je už súčasťou zákonnej normy ako účel právnej normy a už nepotrebuje osobitnú expanzívnu interpretáciu nad rámec interpretačných štandardov vrátane teleologického výkladu. Koncept ochrany spotrebiteľa v klasickom poňatí nie je v napätí s ústavou, ale to neznamená, že je priamo ústavným princípom (porov. 11.4).

34. Z dôvodu uplynutia objektívnej premlčacej lehoty tak súd žalobu o vydanie bezdôvodného obohacenia z dôvodu premlčania zamietol.

35. K subjektívnej premlčacej dobe súd prvej inštancie poukázal na judikatúru (aj NS ČR a ÚS ČR z dôvodu rovnakej právnej úpravy), s ktorou sa stotožňuje a ktorá presvedčivo vyvracia právny názor žalobcu, že a) subjektívna premlčacia lehota je lehotou ponechanou na vôľu spotrebiteľa, b) je lehotou, ktorá plynie od posúdenia veci práva znalou osobou v prospech spotrebiteľa, c) jej začiatok nie je objektivizovaný vedomosťou o len skutkových okolnostiach a d) jej začiatok nemôže byť rovnaký so začiatkom objektívnej premlčacej doby:

NS ČR sp. zn. 26Cdo/785/2011 - „Pro počátek subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 ObčZ je v případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy rozhodující vědomost oprávněného o těch skutkových okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná. Není přitom významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a zjistit, že smlouva, podle níž plnil, neplatná skutečně je. Podle právní teorie (srovnej např. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 101 - 110. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, 609 s.) i praxe (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.9.2010, sp. zn. 30 Cdo 446/2009) je pro počátek běhu dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 107 odst. 1 obč. zák. rozhodný okamžik, kdy se oprávněný v konkrétním případě skutečně dozví o tom, že došlo na jeho úkor k získání bezdůvodného obohacení a kdo jej získal. V případě bezdůvodného obohacení získaného plněním z neplatné smlouvy je takovou rozhodující vědomostí znalost oprávněného těch skutkových okolností, z nichž lze dovodit, že smlouva, z níž bylo plněno, je neplatná. Není přitom významné, zda oprávněný má takové právní znalosti, aby byl subjektivně schopen posoudit uvedené skutkové okolnosti a zjistit, že smlouva, podle níž plnil, je neplatná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.3.2008, sp. zn. 28Cdo 3977/2007). V souzené věci byla okolnost, že nájemní smlouva byla uzavřena bez souhlasu obecního úřadu a že podnájemní smlouvou jsou předmětné prostory pronajímány k účelu, ke kterému nejsou stavebně určeny, žalobkyni známa již při uzavření těchto smluv (viz skutková zjištění, jež nelze v dovolacím řízení úspěšně zpochybnit). Odvolací soud se tak při posouzení začátku běhu subjektivní promlčecí doby od ustálené judikatury neodchýlil.“

ÚS ČR sp. zn. III. ÚS 258/03 - Přijetí závěrů obecního soudu o obsahu právního úkonu (smlouvy) je posouzením právním, představuje autoritativní interpretaci právně relevantního projevu soukromé vůle, není tedy zjištěním skutkovým, nýbrž činěním právních poznatků (viz shodně usnesení sp. zn. III. ÚS 280/03). Skutkovými jsou v této souvislosti toliko zjištění faktuální (nikoli ale zjištění povinnosti), čili zjištění samotné existence právního úkonu, identifikace jeho subjektů, je-li učiněn v písemné formě, ověření pravosti listiny, konstatování znění textu a pod.

NS ČR sp. zn. 33Odo/1688/2005 - již v rozsudku ze dne 29. října 1999, sp. zn. 2Cdon 1548/97, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 73/2000, vyslovil Nejvyšší soud ČR názor, že zjišťuje-li soud obsah smlouvy, a to i pomocí výkladu projevů vůle, jde o skutkové zjištění, zatímco dovozuje-li z právního úkonu konkrétní práva a povinnosti účastníků právního vztahu, jde již o aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy o právní posouzení. Obdobně v rozsudku ze dne 31. října 2001, sp. zn. 20Cdo 2900/99, publikovaném v časopise Soudní judikatura pod č. 46/2002, uvedl

dovolací soud, že činí-li soud z obsahu smlouvy (případně z dalších pramenů) zjištění o tom, co bylo jejími účastníky ujednáno, dospívá ke skutkovým zjištěním; vyvozuje-li poté, jaká práva a povinnosti odtud pro účastníky vyplývají, formuluje závěry právní, resp. jde o právní posouzení věci.

NS ČR sp. zn. 28Cdo/3415/2017 - Odvolací soud uzavřel, že nárok žalobkyně na vrácení částek 55.000 Kč a 26.750 Kč vyplacených žalovanému dne 7. 11. 2003 na základě neplatných darovacích smluv, jejichž sjednáním bylo podmiňováno její přijetí do domova důchodců provozovaného žalovaným, byl coby nárok na vydání bezdůvodného obohacení ke dni zahájení soudního řízení (29.11.2006) v důsledku uplynutí dvouleté subjektivní promlčecí doby, jež počala běžet dnem 7.11.2003, již promlčen (§ 107 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31.12.2013, dále jen - „obč. zák.“). Dovodil totiž, že žalobkyně už v okamžiku, kdy platila uvedené částky, znala všechny skutkové okolnosti, na jejichž základě mohla dovodit, že poskytuje plnění na základě neplatné darovací smlouvy a že se uvedeným způsobem žalovaný na její úkor bezdůvodně obohacuje. Se zřetelem k námitce promlčení uplatněného nároku vznesené žalovaným tudíž odvolací soud žalobě nevyhověl.

Pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení se tedy vyžaduje skutečná (na základě provedeného dokazování prokázaná) a nikoli jen předpokládaná vědomost oprávněného. K té dochází v okamžiku, kdy oprávněný zjistí takové skutkové okolnosti, které mu umožní uplatnit jeho právo žalobou u soudu. Uvedenou vědomostí přitom ustanovení § 107 odst. 1 obč. zák. nemíjí znalost právní kvalifikace, nýbrž pouze skutkových okolností, z nichž lze odpovědnost za bezdůvodné obohacení dovodit (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.5.2011, sp. zn. 32Cdo 2626/2009, a judikaturu v něm odkazovanou).

Počátek běhu dvouleté subjektivní promlčecí doby tudíž nelze v daném případě spojovat s okamžikem, kdy se žalobkyně ze sdělovacích prostředků dozvěděla o protiprávnosti postupu žalovaného v souvislosti s vybíráním peněžních prostředků za umístění a pobyt osob v domově důchodců, nýbrž již s okamžikem, kdy žalobkyně peněžní prostředky žalovanému na základě darovací smlouvy uzavřené pouze za účelem zajištění svého přijetí a pobytu v jím provozovaném domově důchodců poskytla.

NS ČR sp. zn. 28Cdo/3796/2019 - Vědomostí se míní znalost konkrétních skutkových okolností, z nichž lze odpovědnost za bezdůvodné obohacení dovodit (srov. námátkou usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.2.2015, sp. zn. 28Cdo 4162/2014), nikoliv obeznámenost s právní kvalifikací. Oprávněný se v naznačeném smyslu o vzniku bezdůvodného obohacení i příslušné profitující osobě dozví, má-li k dispozici údaje, jež mu umožňují podat žalobu u soudu.

Mezi zmiňovaná rozhodná fakta ovšem sotva lze (vzhledem k tomu, že není vyžadována znalost právní kvalifikace, jakož ani jistota o důvodnosti uplatňovaného nároku) řadit komplexní přehled o aktuálním judikatorním vývoji v otázkách souvisejících s právním hodnocením potenciálního nároku zde aspektu pasivně věcně legitimovaného subjektu ve sporu jak naznačuje dovolatel. Moment zjištění rozhodných skutečností tudíž nemůže být spojován s okamžikem vyslovení právních závěrů k těmto určujícím faktorům soudem v příslušném řízení ani jinou práva znalou osobou.

NS ČR sp. zn. 28Cdo/1948/2018 - Ani v řešené věci tak pro stanovení počátku běhu subjektivní promlčecí doby není podstatné, kdy byl soudy vysloven a žalobkyní přijat právněkvalifikační úsudek o absolutní neplatnosti předmětného kontraktu.

KS v Trenčine sp. zn. 17Co/341/2017 - Vedomosť o tom, že zmluva neobsahuje údaje podľa § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z. z. je potrebné na strane žalobkyne viazať k okamžiku podpisu zmluvy. Podpis predstavuje prejav súhlasu s písomným právnym úkonom. Ako prejav súhlasu teda logicky zahŕňa aj prejav znalosti obsahu. Pre posúdenie okamžiku vzniku vedomosti žalobkyne o tom, že žalovanému uhrádza platby nad rámec poskytnutej istiny je významné, kedy žalobkyňa preukázateľne získala informácie, na základe ktorých si mohla urobiť dostatočný úsudok o tom, že jej platby titulom predmetnej úverovej zmluvy presiahli v úhrne výšku istiny úveru poskytnutej zo strany žalovaného. Tým, že splátky úveru uhrádza sám dlžník v jemu známej výške, je možné úsudok o okamžiku zaplatenia sumy zodpovedajúcej istine urobiť na základe jednoduchého matematického výpočtu. Preto sa dlžník musí dozvedieť o tom, že platí veriteľovi nad rámec poskytnutej istiny súčasne s okamihom, kedy uhradí splátku, ktorou poskytnutú istiny preplatí.

KS v Trenčine sp. zn. 17Co/263/2017 - Otázku znalosti práva v zásade nemožno podrobiť skúmaniu z hľadiska skutočnej vedomosti, ale vždy je zodpovedaná nevyvrátiteľnou právnou domnienkou, že znalosť práva je u každého daná. Pokiaľ sa s uvedeným princípom spojí jednoznačnosť znalosti o obsahu zmluvy preukázaná jej podpisom a jednoznačnosť znalosti o vlastnom konaní, v tomto prípade o úhrade platby, nemožno prijať iný záver ako ten, že vedomosť dlžníka o bezdôvodnom obohatení spočívajúcom v platbách na úroky a poplatky úveru, ktorý bol bezúročný a bez poplatkov v dôsledku sankcie zakotvenej v právnej úprave spotrebiteľských úverov, vzniká v zásade v okamihu platby dlžníka nad rámec poskytnutej istiny. Vyššie citované rozhodnutia zodpovedajú ustanoveniu § 107 ods.2

OZ. Jednotne vykladajú pojem „dozvedieť sa“, ktorý žalobkyňa vykladá ako znalosť o bezdôvodnom obohatení v zmysle právneho posúdenia veci. Žalobkyňa však neberie do úvahy, že v slovenskom jazyku - zistiť znamená skúmaním niečo poznať ako isté, vyskúmať skutočný stav niečoho; - dozvedieť sa znamená - dopytovať sa, získať, dostať správu. V prejednávanej veci tak žalobkyňa získala správu (dozvedela sa) prečítaním zmluvy a vedomosťou o zaplatenej sume.

36. Ak by teda tvrdenia žalobkyne o nedostatku zmluvných náležitostí boli pravdivé, tak žalobkyňa ich mala k dispozícii už v deň podpisu zmluvy a od preplatenia úveru jej začala plynúť subjektívna premlčacia doba.

37. Pokiaľ ide o neprijateľnosť zmluvnej podmienky, poukázal súd prvej inštancie na to, že žalobkyňa má naliehavý právny záujem týkajúci sa určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky, pričom v tomto smere treba vychádzať z rozhodnutia Krajského súdu v Prešove sp.zn. 18Co/120/2017 a z rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6Ndc/20/2016, 8Cdo/483/2014 a 6Cdo/9/2018.

38. Výlučné právo žalovaného (dodávateľa) rozhodovať o započítaní platby spotrebiteľa na záväzok mu určený a v rámci tohto záväzku na súčasť ním určené, považuje súd bez ďalšieho za značne nerovnovážne v neprospech spotrebiteľa. Preberané ustanovenie vôbec nezohľadňuje pri poskytnutí platby spotrebiteľovi jeho vôľu, ktorý záväzok plní a na ktorú jeho súčasť má byť platba započítaná, pričom zápočet žalovaného na istinu záväzku až v poslednom rade umožňuje zvyšovať zadlženosť spotrebiteľa cez úroky z omeškania, prípadne rôzne sankcie.

39. Výroky o trovách konania odôvodnil ustanovením § 255 ods. 1 CSP s tým, že v časti týkajúcej sa bezdôvodného obohatenia má nárok na náhradu trov konania plne úspešný žalovaný a v časti o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky, má nárok na náhradu trov konania plne úspešná žalobkyňa.

40. Proti rozsudku v zákonnej lehote podala odvolanie žalobkyňa, a to len proti výroku, ktorým bola žaloba čiastočne zamietnutá a súvisiacemu výroku o trovách konania a navrhla, aby v tejto časti odvolací súd rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

41. Odvolanie odôvodnila ustanovením § 365 ods. 1 písm. f) CSP, t.j. že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a ustanovením § 365 ods. 1 písm. h) CSP, t.j. že rozhodnutie súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

42. Poukázala na to, že čo sa týka plynutia subjektívnej premlčacej doby, poslednú splátku vykonala 15.12.2012, pričom možno predpokladať, že súd prvej inštancie vychádza zo zistenia, že subjektívna premlčacia doba začala plynúť po zaplatení poslednej splátky 15.12.2012, rovnako ako objektívna premlčacia doba. Súd prvej inštancie neakceptuje 10-ročnú objektívnu premlčaciu dobu, ktorá platí pri úmyselnom bezdôvodnom obohatení. Ak subjektívna premlčacia doba začína plynúť vždy od zaplatenia poslednej splátky, rovnako ako objektívna premlčacia doba, možno uzavrieť, že objektívna premlčacia doba je len ilúziou, nakoľko nárok sa vždy premlčí v objektívnej 2-ročnej premlčacej dobe.

43. V skutočnosti to, kedy začína plynúť oprávnenému subjektívna premlčacia doba je dané získaním vedomostí o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia. Nie je dôležité, či oprávnený vie alebo nevie, že jeho nárok je nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia, podstatné je len skutočné získanie vedomostí o rozhodujúcich skutočnostiach, získaním ktorých začína subjektívna premlčacia doba plynúť.

44. Pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby sa oprávnený musí dozvedieť nielen to, že plnil, ale aj to, že plnil z neplatného právneho úkonu. Musí sa o neplatnosti právneho úkonu dozvedieť, nestačí, že sa o neplatnosti mohol dozvedieť, obdobne je tomu pri ďalších skutkových podstatách, keď nestačí vedomosť o tom, že oprávnený plnil, ale musí získať skutočnú vedomosť, že odpadol právny dôvod na plnenie.

45. Pri skutkovej podstate bezdôvodného obohatenia plnením bez právneho dôvodu tak oprávnený musí získať skutočnú a nie len predpokladanú vedomosť nie len o tom, že platil, kedy a komu platil, ale rovnako dôležité a z hľadiska subjektívnej premlčacej doby najdôležitejšie je aj získanie vedomostí o tom, že platil bez právneho dôvodu a až získaním všetkých týchto rozhodujúcich skutočností môže začať plynúť

oprávnenému subjektívna premlčacia doba, čo je logické, lebo ak oprávnený nepozná skutočnosť, že na platby neexistuje právny dôvod a platí len pre to, že platí dôvodne, nemôže mu začať plynúť subjektívna premlčacia doba, nakoľko nemá vedomosť o rozhodujúcich skutočnostiach nevyhnutných na to, aby mohol podať žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia.

46. Aj v čase keď v zmysle § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka k bezdôvodnému obohateniu došlo, oprávnený vie, že plnil, nakoľko ide o jeho vedomé konanie, ale nevie o tom, že plnil bez právneho dôvodu, a preto začala plynúť len objektívna a nie subjektívna premlčacia doba, nakoľko k začatiu plynutia subjektívnej premlčacej doby chýba oprávnenému vedomosť o podstatnej skutočnosti potrebnej na začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, a to vedomosť o skutočnosti, že plnil bez právneho dôvodu a že plniť nemal. Je nelogické veriť tomu, že spotrebiteľ by platil, aj keby vedel o tom, že platiť nemá. Vedomosť spotrebiteľa o tom, že platil a platil v presvedčení, že platiť má a musí, pre neho nezakladá z hľadiska možnosti podať žalobu nič subjektívne. Subjektívne právo a možnosť podať žalobu mu vzniká až vtedy, keď sa dozvie o tom, že platiť nemal.

47. Časový okamih vzniku premlčacej doby je zhodný s okamihom vzniku žalobného práva, pričom ide o deň, v ktorý oprávnený mohol po prvýkrát úspešne uplatniť žalobu na ochranu svojho subjektívneho práva na súde. To predpokladá vedomosť oprávneného o skutkových okolnostiach o vzniku actio nata. Ak oprávnený nevie o tom, že mu vzniklo žalobné právo, nemohol nastať okamih vzniku žalobného práva. Pre vzťah objektívnej a subjektívnej premlčacej doby je charakteristické, že ich plynutie je komplementárne. To znamená, že okamih, v ktorom mohol oprávnený subjekt uplatniť právo po prvý krát (tzv. actio nata) sa zásadne definuje momentom subjektívnej vedomosti oprávnenej osoby. Od tohto okamihu začína plynúť 2-ročná premlčacia doba na uplatnenie práva na súde, ktorá plynie v rámci lehoty objektívnej a tá začína plynúť bez ohľadu na vedomosť oprávneného od momentu udalosti, ktorá spôsobuje bezdôvodné obohatenie. Zákon vyžaduje dokonanie stavu vedomia oprávneného reálnym nadobudnutím vedomostí o definovaných skutočnostiach. Nestačí možnosť, či pravdepodobnosť získania tejto vedomosti, oprávnený musí uvedenými vedomosťami reálne disponovať. Vedieť, komu oprávnený zaplatil, kedy a koľko, neznamená, že vie, že platil nedôvodne a že sa veriteľ na jeho úkor bezdôvodne obohatil. Zákon na začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby nevyžaduje, aby oprávnený získal len vedomosť o kvantite týchto skutočností, ale aj o ich kvalite, teda že došlo k porušeniu práv oprávneného a k bezdôvodnému obohateniu a že môže podať žalobu.

48. Žalobkyňa nevedela, že platby, ktoré žalovaný od nej prijal nad výšku istinu boli prijaté protizákonne. Žila v omyle, že žalovaný tieto platby prijíma v súlade so zákonom a tento omyl spôsobil žalovaný porušením spotrebiteľského práva, pričom žalobkyňa mu verila, že pri poskytovaní úveru postupuje s náležitou odbornou starostlivosťou.

49. Aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1Cdo/238/2017 z 18.10.2018 vyplýva, že plynutie objektívnej a subjektívnej premlčacej doby je stanovené odlišne a skončenia plynutia týchto dôb nie sú na sebe závislé. Osobitne je upravený aj začiatok plynutia týchto premlčacích dôb. Pre začiatok behu subjektívnej premlčacej doby sa vyžaduje skutočná, nie iba predpokladaná vedomosť oprávneného o tom, že na jeho úkor bolo získané bezdôvodné obohatenie a kto ho získal. Tieto závery vyplývajú aj z rozhodnutia R 25/1986.

50. Pokiaľ ide o subjektívnu stránku, teda úmysel veriteľa bezdôvodne sa obohatiť na úkor spotrebiteľa, tak priznanie takéhoto úmyslu zrejme neprichádza do úvahy v spotrebiteľských sporoch. Preto je potrebné vychádzať z právnej úpravy spotrebiteľských sporov, z kvalifikácie veriteľa a predovšetkým z jeho konania.

51. Podstata aplikácia 10-ročnej premlčacej doby spočíva v tom, že v dobe prijatia nezákonnej platby dodávateľ prijal platbu, o ktorej vedel alebo musel vedieť, že ju získava na úkor spotrebiteľa ako bezdôvodné obohatenie, a to aj v prípade, ak by sa pripustilo, že v dobe uzatvorenia vadnej zmluvy ešte tento úmysel priamo nemusel mať. V každom prípade prijatím platby tvoriacej bezdôvodné obohatenie sa úmysel dodávateľa získať bezdôvodné obohatenie prejavil a naplnil jeho konaním, keď prijal a ponechal si platbu, ktorá mu bola vyplatená bez právneho dôvodu. Obchodník musel vedieť, že mu bola platba vyplatená v rozpore so zákonom a napriek tomu si ju ponechal. Objektívna 10-ročná premlčacia doba na premlčanie bezdôvodného obohatenia preto začína plynúť prijatím každej takejto nedôvodne prijatej platby od momentu, keď ju veriteľ od spotrebiteľa prijal.

52. Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobkyne navrhol rozsudok v napadnutej časti ako vecne správny potvrdiť.

53. V následnom vyjadrení (§ 374 ods. 1 CSP) zotrvali sporové strany na svojich doterajších stanoviskách.

54. Odvolací súd prejednal vec podľa § 378 ods. 1 CSP a nasl., a to bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a zistil, že nie sú podmienky pre potvrdenie ani pre zmenu rozsudku v napadnutej časti, pretože tento bol vydaný na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu a navyiac je aj nepreskúmateľný. Nepreskúmateľnosť tohto rozhodnutia dosahuje intenzitu nesprávneho procesného postupu znemožňujúceho strane (v danom prípade žalobkyňi), aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, pričom tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom.

55. V odvolacom konaní bol preskúmaný výrok napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia zamietnutá, ako aj súvisiaci výrok o trovách konania, a preto výrok rozsudku, ktorým bolo vyhovené žalobe o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky a v tejto časti súvisiaci výrok o trovách konania, ktoré odvolaním žalobkyne napadnuté neboli, v odvolacom konaní preskúmané neboli a ako také nadobudli právoplatnosť (§ 367 ods. 2 CSP), hoci odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v tomto smere, teda analýza výlučného práva žalovaného rozhodovať o započítaní platby spotrebiteľa na záväzok ním určený (bod 7.2 napadnutého rozsudku) je zjavne nesúladný s určenou zmluvnou podmienkou, že akékoľvek spory, ktoré vzniknú z tejto zmluvy, budú rozhodované v súlade s rozhodcovskou doložkou. Navyiac tento výrok tak, ako je uvedený v písomnom vyhotovení rozsudku nekorešponduje so znením rozsudku ako bol vyhlásený na pojednávaní 18.3.2021, kde súd rozhodol v rámci určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky o poradi započítania pohľadávok banky - žalovaného. V tomto smere bude povinnosťou súdu prvej inštancie opravným uznesením uviesť do súladu písomné vyhotovenie rozsudku s jeho znením tak, ako bol vyhlásený na pojednávaní.

56. Podľa § 107 Občianskeho zákonníka

(1) Právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil.

(2) Najneskôr sa právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia premlčí za tri roky, a ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za desať rokov odo dňa, keď k nemu došlo.

(3) Ak sú účastníci neplatnej alebo zrušenej zmluvy povinní navzájom si vrátiť všetko, čo podľa nej dostali, prihladne súd na námietku premlčania len vtedy, ak by aj druhý účastník mohol premlčanie namietat.

57. V prejednávanej veci bolo nepochybne preukázané, že 16.11.2010 medzi žalobkyňou ako dlžníkom a žalovaným ako veriteľom došlo k uzavretiu zmluvy o spotrebiteľskom úvere pod č. 5176817610, pričom úver bol poskytnutý vo výške 1.000,- eur a žalobkyňa zaplatila 1.501,98 eur s tým, že poslednú splátku vykonala 23.1.2013.

58. Žalobkyňa nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia odvodzovala od okolnosti, že predmetný úver je potrebné považovať za úver bezúročný a bez poplatkov z dôvodu, že úverová zmluva, na základe ktorej bol tento úver poskytnutý neobsahuje správny údaj o výške RPMN, čo je porušením § 11 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z.z. platného a účinného v čase uzavretia predmetnej úverovej zmluvy (ZoSÚ), v zmluve absentuje určenie doby trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle § 9 ods. 2 písm. f) ZoSÚ, a taktiež táto zmluva neobsahuje špecifikáciu počtu termínov a výšky splátok istiny, úrokov a iných poplatkov v zmysle § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ. Okrem nesprávne uvedenej RPMN absentuje v tejto zmluve aj uvedenie všetkých predpokladov použitých na výpočet RPMN, čím došlo k porušeniu § 9 ods. 2 písm. j) ZoSÚ.

59. Týmito tvrdenými porušeniami Zákona o spotrebiteľských úveroch zo strany žalovaného ako dodávateľa, ktoré by mohli mať za následok bezpoplatnosť a bezúročnosť predmetného úveru sa však súd prvej inštancie nezaoberal a svoje rozhodnutie založil len na konštatovaní o uplynutí subjektívnej 2-ročnej a objektívnej 3-ročnej i 10-ročnej premlčacej doby v prípade žalobkyne. V tejto súvislosti treba konštatovať, že judikatúra o ktorú sa súd prvej inštancie opiera (rozhodnutia Najvyššieho súdu SR

5Cdo/291/2015 a Ústavného súdu SR III.ÚS 448/2017) sa netýkajú spotrebiteľského práva, pretože sa zaoberajú vymáhaním regresného nároku podľa zákona č. 461/2003 Z.z., čo je problematika diametrálne odlišná od problematiky upravenej Zákomom o spotrebiteľských úveroch v platnom znení. Podobne ďalšia citovaná judikatúra Najvyššieho súdu Českej republiky a Ústavného súdu Českej republiky, ktorú súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol sa netýka prípadov spotrebiteľského práva takého charakteru, ako je to v prejednávanej veci.

31. Pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia sa vyžaduje skutočná (preukázaná) a nie len predpokladaná vedomosť oprávneného, pričom k tomu dochádza vtedy, keď oprávnený zistí také skutkové okolnosti, ktoré mu umožňujú uplatniť jeho právo žalobou na súde. Napríklad v prípade bezdôvodného obohatenia získaného plnením z neplatnej zmluvy je rozhodujúci subjektívny moment, keď oprávnený zistí také okolnosti, z ktorých možno vyodiť, že zmluva, z ktorej bolo plnené, je neplatná. Takéto stanovisko zaujal Najvyšší súd ČR vo veci 33Odo/306/2005 a uzavrel, že začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia sa v danej veci viaže na okamih, keď sa žalobca zoznámil s rozsudkom odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie zamietajúci žalobu na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vydržaním. V tomto okamihu totiž žalobca získal subjektívne vedomosť o všetkých rozhodných skutkových okolnostiach, ktoré mu umožnili žalobou na súde uplatniť proti žalovanému nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Je teda nepochybné, že napríklad v tomto rozhodnutí Najvyšší súd ČR zdôrazňuje predovšetkým subjektívnu stránku skutočnej vedomosti oprávnenej osoby o vzniku bezdôvodného obohatenia a začiatok plynutia premlčacej doby posúva až k momentu ukončenia súdneho konania o rozhodujúcich skutkových okolnostiach, hoci ich základ (aj v tejto veci) musel byť oprávnenej osobe známy už skôr.

60. Vo veci 33Odo/528/2006 Najvyšší súd Českej republiky taktiež zdôraznil subjektívnu stránku vedomosti o rozhodujúcich skutkových okolnostiach významných pre ustálenie začiatku plynutia subjektívnej premlčacej doby a podporil stanovisko odvolacieho súdu, ktorý uzavrel, že až na základe ďalších podkladov (geometrického plánu z 20.5.2002) sa žalobkyňa dozvedela o tom, že v rozsahu žalovanej sumy sa žalovaní na jej úkor obohatili. Išlo o náhradu za umiestnenie plynovodu na pozemku žalobkyne, pričom až do doby zoznámenia sa s geometrickým plánom, žalobkyňa ako odborne nespôsobilá osoba nebola schopná skutočnú dĺžku plynového potrubia na pozemku žalovaných určiť. Ako bolo naznačené nepochybné ide o moment skutočnej subjektívnej vedomosti o rozhodujúcich okolnostiach, ktoré môžu zakladať právo na uplatnenie nárokov z bezdôvodného obohatenia.

61. Treba však obrátiť pozornosť na novšiu judikatúru, ktorou je nepochybné rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky, ktorý v náleze II ÚS/2460/17 z 19.3.2018 zdôraznil subjektívny moment vedomostí oprávnenej osoby o rozhodných skutkových okolnostiach týkajúcich sa bezdôvodného obohatenia, pričom ustálil, že až momentom ukončenia súdneho konania týkajúceho sa spornej výpovede zo zmluvy, získala sťažovateľka (žalobkyňa v konaní pred všeobecným súdom) skutočnú vedomosť subjektívneho charakteru o vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovaného, a to aj za situácie, že samotná sťažovateľka túto zmluvu vypovedala. Spornosť tejto výpovede zo zmluvy o poskytovaní elektronických služieb a okolnosť, že táto spornosť bola riešená v inom konaní na všeobecnom súde, bola pre Ústavný súd Českej republiky dostatočným dôvodom pre „posunutie“ začiatku plynutia premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia až do momentu skončenia tohto súdneho konania pred všeobecným súdom. Ústavný súd teda neakceptoval závery všeobecných súdov o tom, že o rozhodujúcich skutkových okolnostiach mala sťažovateľka (žalobkyňa) vedomosť už pred týmto súdnym konaním o neplatnosť výpovede zo zmluvy o poskytovaní elektronických služieb, pretože sama túto zmluvu vypovedala. Spornosť tejto okolnosti vnímal aj Ústavný súd Českej republiky v kontexte bezpečnej subjektívnej vedomosti sťažovateľky (žalobkyne) o všetkých rozhodujúcich okolnostiach právne významných pre bezdôvodné obohatenie.

62. Najpodstatnejším rozhodnutím je však uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I.ÚS 430/2018 z 5.12.2018, v ktorom ústavný súd nepochybné podporil úvahy odvolacieho súdu o tom, že žalobkyňa (vo veci 22Co/53/2017 Krajského súdu v Prešove, ktorého rozhodnutie bolo predmetom ústavnej sťažnosti vo vyššie uvedenom konaní Ústavného súdu Slovenskej republiky) sa o bezdôvodnom obohatení dozvedela od Združenia na ochranu spotrebiteľa HOOS, ktoré túto skutočnosť písomne potvrdilo dňa 8.11.2019.

63. V zmysle vyššie uvedeného odvolací súd v tejto inej veci (22Co/53/2017 Krajského súdu v Prešove) uvažoval so začiatkom plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia od momentu konzultácie a poučenia daného žalobkyni v danej veci združením na ochranu spotrebiteľa, a takéto úvahy odvolacieho súdu považoval za ústavne konformné aj ústavný súd, keďže sťažnosť podaná žalovanou v tejto veci odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

64. Za týchto okolností treba prisvedčiť názoru odvolateľky v predmetnej veci, že začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia by mal byť v súlade s vyššie uvedenou judikatúrou posunutý na moment, kedy sa žalobkyňa skutočne dozvedela o vzniku bezdôvodného obohatenia, čo v prejednávanej veci možno posunúť na moment, kedy získala potrebné informácie od Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, t.j. 8.11.2019 (č. I. 9 spisu) a v tomto kontexte nemožno súhlasiť s právnymi názormi uvedenými v rozhodnutiach Krajského súdu v Trenčíne sp, zn. 17Co/341/2017 a 17Co/263/2017, o ktoré sa oprel súd prvej inštancie.

65. Treba súhlasiť, že je právne významná judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/238/2017 z 18.10.2018, ktorú súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí aj cituje.

66. V tejto súvislosti však treba zdôrazniť, že najvyšší súd dáva priestor spotrebiteľovi, aby preukázal úmysel dodávateľa sa obohatiť na jeho úkor a preukázať takto aspoň nepriamy (alebo priamy) úmysel podľa zásad trestného práva hmotného. Treba konštatovať, že súd prvej inštancie neposkytol žalobkyni náležitý priestor, aby navrhla dokazovanie, ktorým by tieto okolnosti mohla preukázať a súd z vlastnej iniciatívy (§ 295 CSP) na preukázanie týchto okolností nevykonal dokazovanie, hoci takúto možnosť mal. V prejednávanej veci sa takýto postup žiadal, najmä v rovine zistenia všetkých rozhodných okolností, ku ktorým došlo pri uzavretí predmetnej zmluvy, najmä v rovine vypočutia zodpovedného zamestnanca žalovaného, ktorý so žalobkyňou zmluvu uzatváral.

67. Za týchto okolností je rozhodnutie súdu prvej inštancie vydané na základe nesprávneho právneho posúdenia a nedostatočne zisteného skutkového stavu, a preto v zmysle § 389 ods. 1 písm. c) CSP odvolací súd rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 391 ods. 1 CSP).

68. V novom konaní bude úlohou súdu prvej inštancie riadiť sa právnym názorom odvolacieho súdu v otázke začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia v prejednávanej veci a umožniť žalobkyni navrhnuť dokazovanie na preukázanie priameho, či nepriameho úmyslu žalovaného sa na jej úkor obohatiť. Ak by žalobkyňa v tomto smere zostala pasívna, nič nebráni súdu prvej inštancie, aby vykonal dokazovanie sám v zmysle § 295 CSP, a to aspoň v rovine vypočutia zodpovedného zamestnanca žalovaného o okolnostiach uzatvárania predmetnej zmluvy predovšetkým v tom zmysle, z akých dôvodov neboli do tejto zmluvy o spotrebiteľskom úvere zakotvené náležitosti, ktorých absenciu žalobkyňa namieta, pochopiteľne v prípade, ak sa tieto námietky týkajúce sa nedostatkov a absencií v predmetnej zmluve o spotrebiteľskom úvere majúciach za následok bezúročnosť a bezpoplatnosť tohto úverového vzťahu skutočne na základe vykonaného dokazovania preukážu.

69. Až po takto vykonanom dokazovaní a právnych úvahách bude možné vo veci zákonne rozhodnúť.

70. V novom rozhodnutí o veci rozhodne súd prvej inštancie aj o trovách tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

71. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Prešove pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh - § 428 CSP).